

Ярослава Сошинська,
Василь Бабич

«БІБЛІОТЕКА В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ» (міжнародна конференція)

Цей форум відбувся 21-23 листопада 1995 р. в Києві. Організатори - факультет бібліотечно-інформаційних систем (БІС) Київського державного інституту культури (КДІК) та Українська бібліотечна асоціація (УБА) за сприянням Міжнародного фонду Відродження. У роботі взяли участь бібліотеко-, бібліографо-, книго- та архівознавці з України, Росії, Білорусі, провідні фахівці наукових, публічних і спеціальних бібліотек з усіх регіонів нашої держави, викладачі вузів та училищ культури, гості з США, Німеччини, Канади.

Відкриваючи конференцію, канд. істор. наук В. Бабич зауважив, що книгозбірні України нагромадили значний інформаційний потенціал - понад мільярд документів на традиційних і нетрадиційних носіях. Однак сучасний стан бібліотечної справи не забезпечує повноцінного використання бібліотечних фондів. З огляду на це доповідач підкреслив необхідність обґрунтування стратегічних напрямів розвитку бібліотечної справи в Україні, окреслення нових орієнтирів бібліотечної політики, аналізу еволюції ідеологічних точок зору та менталітету бібліотечних працівників, віднайдення нових підходів до підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної сфери, визначення шляхів співробітництва з зарубіжними спеціалістами, творчого освоєння їх досвіду.

Начальник відділу бібліотек та інформаційних мереж Міністерства культури й мистецтв України В. Навроцька сконцентрувала увагу присутніх на законодавчому забезпеченні розвитку бібліотечної справи. Промовець спинилася також на проблемі збереження мережі бібліотек, формуванні національного бібліотечного фонду, поповненні колективів бібліотек молодими фахівцями.

Тема доповіді д-ра філос. наук, зав. кафедрою філософії КДІКу О. Котової - «Інтелектуальна та інформаційна свобода особистості в контексті національного відродження України». Вона розглянула проблему свободи в духовному аспекті на тлі посттоталітарного стану свободи, постколоніального статусу, загальнолюдських цінностей.

З доповіддю «Бібліографічна інформація як засіб для отримання бібліотеками іноземної літератури» виступив директор видавництва «Шпрінгер», представник книготорговельної фірми «Ланге-Шпрінгер»* п. П. Хельферіх. Він розповів про досвід її діяльності, про подолання інформаційних бар'єрів між нею та бібліотеками країн СНД і Балтії. Нині компанія готує й поширює

бібліографічну інформацію на машинопрочитуваних носіях та через INTERNET, адже бібліографія - основа доступу до інформації про діяльність видавництва. П. Хельферіх запропонував українським бібліотекам спільно влаштовувати виставки продукції німецьких видавництв з наступним передаванням виставкових примірників бібліотекам зі значною знижкою.

Про взаємодію бібліотечної науки й практики йшлося в доповіді проф. Московського університету культури М. Карташова. Аналізуючи причини неефективності бібліотечної науки, однією з головних він назвав наслідки командно-адміністративної системи, зокрема відсутність пізнавальної і практично-організаційної функцій та ініціативи. Це призвело до того, що в бібліотечній науці переважає описовість і констатування фактів, їй бракує аналітичного виявлення реальних суперечностей, часом буває необґрунтованою критика радянського досвіду та механічно переносяться досягнення зарубіжної практики в умови Росії.

Зауваживши, що практика не повинна бути пасивним споживачем результатів наукових досліджень, проф. Карташов схарактеризував форми впровадження наукових результатів та рівні зв'язку і взаємодії бібліотечної науки з практикою: інформаційний, організаційно-інформаційний, комплексно-державний. І хоча на практиці не завжди враховуються наукові рекомендації, немає зацікавленості в наукових знаннях, а система методичної роботи діє формально, фахівці готові до сприйняття і розуміння пропозицій науковців. Розкривши рівні сприйняття практиками бібліотекознавства (інформаційний, тезаурусний, методичний, технологічний, дослідницький), Карташов сформулював власне розуміння суті взаємодії бібліотечної науки й практики: наука обличчям до практики; практика обличчям до науки; наука і практика віч-на-віч.

Заступник начальника Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України В. Лозинський у своєму виступі відзначив, що проблеми бібліотечної та архівної справ багато в чому збігаються, а законодавство чітко регламентує проблему доступу до історико-культурної спадщини.

Декан факультету БІС Білоруського університету культури Р. Ровіна повідомила, що після реорганізації структури й змісту підготовки спеціалістів широкого профілю за галузевими комплексами літератури тепер на факультеті працюють кафедри бібліотекознавства; бібліографії і документознавства; автоматизованих БІС. З 1992 р. за новим навчальним планом готуються фахівці двох рівнів за такими спеціалізаціями: автоматизовані БІС; публічні бібліотеки; дитячі й шкільні; технічні й спеціальні бібліотеки; бібліотекознавство та іноземні мови; бібліотекознавство та білоруська мова й література; менеджер БІС.

З доповіддю «Національна парламентська бібліотека України в системі бібліотек держави» виступив її генеральний директор А. Корнієнко. Розкривши головні

* Видавництво «Шпрінгер» - одна з найбільших приватних компаній з випуску наукової літератури. Щорічно його представництва в різних країнах світу видають дві тисячі назв книг і 300 назв наукових журналів, з них 60% - англійською мовою.

ознаки та функції бібліотеки, він виокремив основне її завдання, визначив сучасний етап розвитку НПБ як переломний.

Представник Міжнародної фундації демократичних виборчих систем п.Т.Голкомб (тема виступу - «Бібліотека і демократія») розглянув роль бібліотекаря в умовах демократизації держави. Головними засадами функціонування бібліотеки доповідач вважає вільний доступ до інформації, точність та відсутність її оцінки, орієнтування на інтереси й запити користувачів.

Про публічні бібліотеки як центри громадського життя йшлося у виступі координатора Програми сприяння українському парламенту п.Е.Валентайн. Вона познайомила учасників конференції з досвідом діяльності публічної бібліотеки м.Блумінтон (штат Індіана, США) як депозитарію офіційних документів, культурно-освітнього й дозвільного центру, відзначивши залежність напрямів розвитку та розмірів фінансування бібліотеки від громадської думки.

Директор Вінницької обласної наукової бібліотеки А.Лучко порушив проблеми сільських книгозбірень, які нині стають єдиним центром культурного спілкування на селі, згадав про такі важливі ініціативи, як створення кабінетів науково-технічної інформації при них та введення посад бібліографів-краєзнавців у ЦБС.

Про міжнародне співробітництво в бібліотечно-бібліографічній галузі доповіла канд. пед. наук В.Пашкова. Стан бібліотечно-інформаційного забезпечення вітчизняної медицини схарактеризувала директор Державної наукової медичної бібліотеки МОЗ України Р.Павленко. Роль міських публічних бібліотек у процесі національно-культурного відродження розкрила директор Центральної міської бібліотеки ім.Лесі Українки Г.Ковальчук (Київ).

У рамках конференції працювали п'ять секцій і три круглих столи. На засіданні секції «Бібліотека в соціально-комунікативній структурі суспільства» (наукові керівники: канд. істор. наук Л.Каліберда, А.Корнієнко) було обговорено становлення когнітивного підходу в бібліотечному спеціалістстві, професійні особливості бібліотечного спеціаліста в умовах інформатизації, питання взаємодії українських бібліотек з іншими вітчизняними та міжнародними організаціями, функції і становище публічних бібліотек України в умовах політичних та економічних змін, краєзнавчу

діяльність бібліотек, місце бібліотеки в гуманізації та гуманітаризації навчально-виховного процесу тощо.

На засіданні секції «Бібліотечна професія. Бібліотечна освіта» (наукові керівники: д-р істор. наук А.Чачко, канд. істор. наук В.Бабич) увагу було зосереджено на еволюції та міжнародному досвіді бібліотечно-інформаційної освіти, організаційних і змістових аспектах підготовки бібліотечних спеціалістів, обґрунтуванні місця бібліотечної професіології в системі бібліотечної освіти та її стандартизації тощо.

Засідання секції «Бібліотечно-бібліографічні ресурси. Нові інформаційні технології» (наукові керівники: кандидати пед. наук В.Пашкова та М.Геращенко, директор Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук Р.Целінський) завершилося демонструванням баз даних видавництва «Шпрінгер», зафіксованих на CD-ROM.

Дискусійною була атмосфера на засіданні секції «Проблеми вдосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування» (наукові керівники: проф. М.Карташов, заступник директора НПБ Л.Петрова). Учасники секції «Історія бібліотечної справи» (наукові керівники: кандидати пед. наук Л.Одинока, Т.Ківшар) розробили конкретну програму організації даного напрямку досліджень.

У роботі круглого столу «Бібліотечні асоціації: проблеми й перспективи» взяли участь члени відділень УБА та інші. Про діяльність УБА після Установчої конференції поінформувала її президент В.Пашкова.

На засіданні круглого столу «Наукові дослідження в галузі бібліотечного знання й бібліографії» було визначено перспективні напрями бібліотечної справи, йшлося про підготовку до II Конгресу бібліотекарів, організацію бібліотечних наукових читань та випуск інформаційного бюлетеня про бібліотечне життя України.

На іншому круглому столі обговорювалися краєзнавчі аспекти діяльності бібліотек.

Під час роботи конференції було розгорнуто книжкові виставки «Бібліотека в демократичному суспільстві» та «Наукові праці викладачів КДІКу». За матеріалами форуму видано збірник «Бібліотека в демократичному суспільстві» (К., 1995). Учасниками підготовлено, обговорено й схвалено «Маніфест про демократизацію бібліотек».

Валентина Пашкова

МІЖНАРОДНИЙ СЕМІНАР «Нові бібліотечні стратегії»

У Німеччині стали традиційними щорічні міжнародні бібліотечні семінари, де відбувається обмін досвідом, накреслюються шляхи подальшого вдосконалення бібліотечно-бібліографічної діяльності. Черговий форум «Нові

бібліотечні стратегії» (організатори - Зарубіжне бібліотечне бюро (ЗББ) та Німецький бібліотечний інститут (НБІ) проходив 3 - 9 вересня 1995 р. в м. Бансберг, що під Кельном. Представники Німеччини, Бельгії, Естонії, Латвії, Росії, Китаю, Румунії, Словачії, Чехії, Казах-

стану, Польщі, США, Великобританії та України проаналізували сучасний стан бібліотечної справи, загальні тенденції розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності.

Елізабет Симон (НБІ, ЗББ), Хільдегарт Бронш (НБІ) і Гізела Следж (Земельна та університетська бібліотека, м.Франкфурт-на-Майні, Асоціація дипломованих бібліотечних працівників) як організатори семінару доклали багато зусиль для